



24 octombrie 2011

Djz Nr. 363

AVIZ
la proiectul de lege
pentru modificarea și completarea unor acte legislative
(nr. 1684 din 20.07.2011)

Direcția juridică a examinat proiectul de lege specificat în titlu, conform art. 54 din Regulamentul Parlamentului și expune următoarele considerente.

I. Observații generale

Proiectul legii menționate a fost înaintat cu titlu de inițiativă legislativă de către deputatul Valeriu Munteanu, în corespundere cu art.73 din Constituție și art. 47 din Regulamentul Parlamentului.

Scopul proiectului de lege, potrivit notei informative, este conferirea unui cadru nou sancționării subsecvente a infractorilor ce atentează la libertatea și inviolabilitatea sexuală a persoanei, în special inviolabilitatea sexuală a minorilor.

Pentru examinarea multilaterală a proiectului a fost sesizată rețeaua informațională E.C.P.R.D. (The European Centre for Parliamentary Research and Documentation) prin intermediul căreia au fost studiate reglementările altor state, privind „castrarea”.

În rezultatul analizei răspunsurilor parvenite s-a constatat că o astfel de măsură este prevăzută în unele state ale Europei.

În unele țări europene și în unele state din SUA s-a introdus instituția așa-numitei castrări chimice, ca sancțiune, sau ca măsură de siguranță.

Această sancțiune constă în administrarea unui medicament special, ce are finalitate inhibarea ireversibilă a dorințelor sexuale a criminalilor.

În SUA este aplicabilă o lege privind castrarea obligatorie, care a intrat în vigoare în 1990, iar în statul California castrarea chimică este o pedeapsă obligatorie pentru pedofili. În Germania, Danemarca, Canada și Suedia, Olanda castrarea chimică este aplicată cu acordul condamnatului, prin reducerea pedepsei privative de libertate.

În Marea Britanie castrarea chimică a fost acceptată din 2007 și este aplicată cu acordul condamnatului-pedofil, care și-a ispășit pedeapsă și urmează a fi eliberat.

În Franța din 2005 violatorilor, de asemenea **cu acordul lor** le este aplicată castrarea chimică.

În Israel asemenea măsură se aplică din 2004.

În Polonia castrarea chimică a fost legalizată în septembrie 2009, decizia finală privind aplicarea acestei sancțiuni este luată de către instanța de judecată, cu cel puțin șase luni înainte de a fi eliberat din penitenciar, iar în caz dacă victimele violurilor au vârsta pînă la 15 ani, castrarea chimică a făptuitorului este obligatorie.

În România, Finlanda și Estonia astfel de proiecte sunt în discuții, iar în Rusia a fost adoptat în Duma de Stat în prima lectură.

Din analiza practicii internaționale, este necesar de accentuat că, în majoritatea statelor unde se aplică astfel de măsură, aceasta se aplică doar cu acordul făptuitorului.

Măsura castrării chimice implică aplicarea anumitor preparate medicale, adică careva cheltuieli suplimentare. Astfel, implementarea proiectului de lege va duce la creșterea cheltuielilor bugetare suplimentare și prin urmare, trebuie să fie însoțit și de o fundamentare economico-financiară, conform prevederilor art. 20 lit. d), cât și de o expertizare conform prevederilor art. 22 din Legea privind actele legislative nr. 780-XV din 27.12.2001 și art. 47 alin. (6) din Regulamentul Parlamentului. Concomitent, proiectul urmează a fi supus procedurii de acceptare de către Guvern, deoarece, conform art. 131 alin. (4) din Constituție, orice propunere legislativă sau amendament care atrag majorarea sau reducerea veniturilor bugetare sau împrumuturilor, precum și majorarea sau reducerea cheltuielilor bugetare pot fi adoptate numai după ce sunt acceptate de Guvern.

Considerăm că proiectul urmează a fi examinat sub aspectul corespunderii cu normele constituționale și internaționale.

Astfel, art.24 alin.(2) din Constituție stabilește că nimeni nu va fi supus la torturi, nici la pedepse sau tratamente crude, inumane ori degradante.

Respectul vieții, integrității fizice și psihice implică în mod firesc interzicerea torturii, a pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante, deoarece practicarea unor asemenea procedee și tratamente este o încălcare a demnității și personalității omului, amintind obiceiuri primitive care trebuie reprimite de lege.

Drepturile protejate de articolul în cauză sînt direct legate de integritatea persoanei și de demnitatea umană a individului.

Reglementările și practica internațională în domeniul drepturilor omului conțin mai multe referiri la temă, printre care menționăm: conform art. 3 din Convenția din 04.11.50 pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, nimeni nu poate fi supus torturii, **nici pedepselor** sau tratamentelor inumane ori **degradante**. Potrivit art. 5 din Declarația Universală a drepturilor omului din 10.12.48, nimeni nu va fi supus la tortură, nici la pedepse sau tratamente crude, inumane sau degradante. Concomitent, conform art. 16 din Convenția din 10.12.84 împotriva torturii și altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante, fiecare stat parte se angajează să interzică, pe teritoriul aflat sub jurisdicția sa, și alte acte care constituie **pedepse** sau tratamente cu cruzime, inumane sau **degradante** care nu sunt acte de tortură așa cum aceasta este definită la articolul 1, cînd asemenea acte sunt săvîrșite de către un agent al autorității publice sau orice altă persoană care acționează cu titlu oficial sau la instigarea sau cu consimțămîntul expres sau tacit al acesteia.

Comisia Europeană a Drepturilor Omului și Curtea Europeană a Drepturilor Omului deosebesc cele trei noțiuni esențiale din art.3 al Convenției: **torturi, pedepse și tratamente inumane ori degradante**, reieșind din gradul de gravitate al tratamentelor sau pedepselor. Astfel, cu prilejul examinării cauzei

Danemarca, Franța, Norvegia, Suedia și Olanda contra Greciei (1969), Comisia Europeană pentru Drepturile Omului a determinat gradele comportamentului interzis:

tortura – tratament inuman avînd drept scop obținerea unor informații ori a unor mărturisiri sau aplicarea unor pedepse;

tratamentul sau pedeapsa inumană – tratament de natură să provoace în mod voluntar grave suferințe mintale ori fizice, care, în speță, nu se pot justifica;

tratamentul sau pedeapsa degradantă – tratament care umilește în mod grav individul în fața altora sau care îl determină să acționeze împotriva voinței ori a conștiinței sale.

Cu prilejul examinării cauzei Irlanda contra Regatului Unit - Măsuri de excepție și tratamente aplicate unor deținuți din Irlanda de Nord, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a modificat într-o oarecare măsură criteriile respective, stabilind următoarele definiții:

tortură – tratament inuman aplicat în mod deliberat, care provoacă suferințe deosebit de grave și de atroce;

tratament sau pedeapsa inumană – aplicarea unei puternice suferințe fizice ori mintale;

tratament degradant – tratament de natură să producă victimei sentiment de teamă, de îngrijorare în stare să o umilească, să o înjosească și să-i înfrîngă eventual rezistența fizică ori morală.

Astfel, Curtea a aprofundat examinarea elementelor care trebuie luate în considerare la stabilirea neconformității practicii unui stat cu una dintre dispozițiile art.3 din Convenție. Curtea precizează că practica tratamentelor în cauză trebuie să aibă un grad minim de gravitate de la care se aduc încălcări dispozițiilor Convenției. Respectiv, noțiunile nu pot fi interpretate în accepțiuni simple și generalizate (spre exemplu, **degradant** să însemne **dezagreabil** sau **neconfortabil**).

La 31 mai 1995, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat **Hotărîrea nr.473-XIII** cu privire la aderarea Republicii Moldova la Convenția împotriva Torturii și a altor Pedepse sau Tratamente cu Cruzime, Inumane sau Degradante (denumită în continuare Convenție). Conform art.1 din Convenție, termenul **tortură** desemnează orice act prin care durerea sau suferințele acute, fizice sau **psihice**, sînt provocate intenționat unei persoane, în special cu scopul de a obține de la ea sau de la o terță persoană informații sau mărturii, **de a o pedepsi** pentru un act pe care ea sau o terță persoană l-a comis sau este bănuită că l-a comis, de a intimida sau de a face presiuni asupra unei terțe persoane sau pentru vreun alt motiv întemeiat pe o formă de discriminare de orice tip cînd o astfel de durere sau suferință sînt provocate fie de către un agent al statului, fie de către altă persoană care acționează în numele oficialităților sau la instigarea ori cu consimțămîntul expres sau tacit al acestora.

În literatura de specialitate **tratamentul inuman ori degradant** se definește astfel:

a) supunerea unei persoane aflate sub puterea adversarului la **tratamente neomnoase**, fie la **experiențe medicale sau științifice** nejustificate de un tratament medical în interesul ei, fie la condiții de hrană, locuință, îmbrăcăminte, de igienă.

asistență medicală etc. greu de suportat fizic și umilitoare din punct de vedere moral. Prin supunere la experiențe medicale sau științifice se înțelege folosirea persoanei ca material viu pentru efectuarea lor. Tratamentul inuman sau degradant înseamnă: constrângerea (fizică sau morală) a unei persoane pentru a fi supusă celui care exercită constrângerea.

b) supunerea prin (acțiune sau inacțiune) la tratamente rele a persoanei aflate în stare de retenție, arest ori în executarea unor măsuri de constrângere cu caracter medical sau educativ sau în executarea unei sancțiuni de drept penal sau contravențional, având ca rezultat cauzarea de suferințe sau de privațiuni nefirești și inadecvate stării și situației în care se află. Prin suportarea unor astfel de tratamente, (umiliri și înjosiri) persoana degradează (își pierde calitățile) atât sub aspect fizic, cât și moral.

Acest proiect de lege nu a fost consultat cu autoritățile publice conform prevederilor art. 21 alin. (1) din Legea nr. 780-XV din 27.12.2001, de asemenea nu a fost solicitată poziția societății civile.

La art. I pct. 2 care introduce un nou art. 104 în Codul penal, la alin. (3) nu este indicat dacă instanța de judecată aplică obligatoriu această măsură, sau la cererea uneia din părți.

Termenul de 3 luni propus de proiect, ca fiind timpul după scurgerea căruia urmează a fi executată măsura asiguratorie castrarea chimică, considerăm că nu va fi optim, deoarece pe parcursul executării pedepsei privative de libertate pot apărea **circumstanțe, care pot servi ulterior la atacarea pe cale extraordinară a sentinței irevocabile de condamnare și ulterior la achitarea condamnatului.**

II. Obiecții de ordin tehnico-legislativ.

La art. I expresia din paranteze va fi redată în felul următor „(republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, nr.72–74, art.195)”.

La art. I pct. 2 care introduce un nou art. 104 în Codul penal, la alin. (3) a fost omis cuvântul „alin.” înainte de „(3)”.

La art. II expresia din paranteze se va expune în felul următor ”(republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2010, nr.214–220, art.704)”.

La art. III considerăm că lit. a) pct. 2 trebuie să indice obligația Guvernului de a prezenta propuneri de modificare a legislației pentru aducerea în concordanță a actelor legislative.

Proiectul urmează a fi redactat din punct de vedere gramatical.

Asupra oportunității adoptării acestui proiect de lege urmează să se pronunțe Parlamentul în ședința plenară.

ex: S. Sidor
tel. 270



/Șef Direcție
Ion CREANGĂ